Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 37, Haziran 2019, s. 239-254
ISSN: 2149-0821 Doi Number:http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4978

Dr. Öğr. Üyesi Ünsal BAHTİYAR
Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Eğitimi,
unsalbahtiyar@gmail.com
Deniz Tuğçe ERMİŞ

PLASTİK SANATLAR ALANINDAKİ GÖRSEL ANLATIMDA RİTİM

Özet

Bu çalışmanın amacı, plastik sanatlar alanındaki görsel oluşumun en önemli ögelerinden biri olan ritmi anlatmaktır. Bilindiği üzere bir sanat alanındaki en doğru tanımlama yine diğer bir sanat alanı üzerinden yapılabilmektedir. Örneğin bir resmin şiirle, bir şiirin müzikle anlatılabilmesi gibi. Bu nedenle özellikle ses-müzik alanında karşılığını bulan ritim tanımının, görsel oluşum alanında da karşılığını aradık.

Okurunda görebileceği gibi doğada ya da insan doğasının her alanında var olan ritim duygusunun, görsel sanatlar alanındaki yansımasının izini sürdük. Bununla birlikte amacımız görsel ya da plastik sanatlar alanında ritim tanımının değerini vurgularken evrenin de var olan her şeyiyle ritim olduğuna dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Plastik Sanatlar, Ritim, Aralık Ögesi

RHYTHM IN VISUAL EXPRESSION OF PLASTIC ARTS

Abstract

The aim of this study is to explain the rhythm which is one of the most important elements of visual formation in the field of plastic arts.It is known that the most correct definition in an art field can be made by the way of another art field. For example, a poem can be explained with music like a picture by way of

poetry .For this reason, we searched for the definition of the rhythm which is defined in the field of music in the field of visual arts.

Like as the readers can see from here , we have traced the reflection of the sense of rhythm that exists in nature or in every field of human nature in the field of visual arts. And also our aim is to emphasize the value of rhythm definition in the field of visual and plastic arts, and to draw attention to the rhythm of everything that exists in the universe.

Keywords: Art, Plastic Arts, Rhythm, Spacing Element

RİTİM NEDİR?

Bu konuyu en temelinden ele alabilmek için ‘’Ritim nedir?’’ sorusuyla başlamak gerekir. Pek çok kaynakta bu konuyla alakalı farklı yorumlar bulunmaktadır. Birini ele alacak olursak Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun konu hakkındaki düşünceleri şöyledir:

"Gözle tadılan sanatlarda da başından günümüze dek rastlanan özelliklerden birisi de herhangi bir biçimin boyuna tekrar edilmesidir. Örneğin; resim ve heykel konusunda her devirde yer alan insan vücudunu ele alalım. Bu konuyu inceleyen büyük ustalar bazı biçimleri boyuna tekrarlamışlardır. İster adale, ister kemik, ister bir kumaş kıvrımı olsun, kesin biçimlerin belirsiz farklarla tekrarlanarak çevrede yer aldığı görülür. Bir yay, bir daire, bir ügen, bir kare veya benzeri biçimlerin büyük bir inatla tekrarlanması ritim tasasını dilimizde en yakın anlamıyla ahengi yaratır." (Eyüboğlu 2005:324).

Eyüboğlu'nun bu sözünün yanı sıra Metin Sözen ve Uğur Tanyeli'nin hazırladığı Sanat Kavram Ve Terimleri Sözlüğü'nde ritim, " Sanat yapıtında yer alan ögelerin kendi aralarında oluşturdukları ardışık zaman ve mekan aralıklarının belirlediği düzen." olarak tanımlanmıştır (Sözen, Tanyeli 1986:203).

Ritim hayatımızın her alanında vardır. Doğada ve evrende her zaman var olan bir durumdur. Kalp atışları, gece ve gündüzün hiç durmadan birbirini izlemesi, nefes alış verişler, ayın halleri ve müzik gibi. Rüzgarın kulaklarımıza dolan özgün sesi ve o güne özgü daha bir çok ses arka planda harmanlanarak günün melodisini oluşturur. Üstelik her gün yeni bir melodiye sahibiz. Hiçbir gün birbirini tekrarlamayan.. Bu özel melodiler üzerimize her gün yeniden doğan güneşle her birimizi farklı biçimlerde tesiri altına alıyor. Bu yönde düşünürsek hayatın müziği her günün farklı ve değerli tecrübelere tanıklık etmesini sağlıyor. Hayatımıza renk katıyor. Her insanın her gün yeni bir ritmi var. Dünya üzerinde bu kadar insan yaşıyor olmasına rağmen hiçbir insan aynı ritme sahip değil. Yaşam herkesin kendine özgü hikayesinden ve ritminden oluşur.

Ritimsel bir oluşum olan müzik insanları birbirine bağlar ve aynı zamanda bir insanın kendini daha iyi tanıyarak mutlu olabilmesini sağlar. Hayatın akışı içerisinde kaybolmuşken zaman zaman müziğin hayatımızdaki önemi yadsınsa da bir filmin, belgeselin veya oyunun arka plan müziği olmadan ne kadar yavan olduğunu düşünün. Yürüyüş yaparken müzik dinlemenin verdiği mutluluğu, gündelik işlerimizi yaparken müzik dinlediğimizde zamanın nasıl aktığını bile fark etmeyiz. Müzik hayatın her köşesinde mevcut. Aslında hayatımızın neredeyse her seviyesinde farklı melodilerle çevrelenmiş durumdayız. ***Müzik hayata renk katan temel unsurdur. Ritimse müziğin nefes alışıdır.***

Müzik ve dansta ritim; seslerin belirli bir süre içerisinde ahenkli ve düzenli sıralanmasını sağlayan unsurdur.Ritimsel bir oluşum olan müziğin benliğimizin içinde akmasıylada duygu geçişi oluşur. Bu konuda Nietzsche'nin şu sözü hemen akla gelmektedir: "Müziğin sesini duyamayanlar dans edenleri deli sanırlar."

Konuyla ilgili yine Bedri Rahmi Eyüboğlu'na danıştığımızda şu bilgilere ulaşırız:

"İnsanoğlu seslerin tekrar edilmesine karşı daha duyguludur. Bir yağmur damlasının, rüzgarın, dalgaların, yaprakların çıkardığı ses insanları renklerden ve biçimlerden daha çok etkiler, bu yüzden ritim, ahenk kelimesi artıranın üstüne kalmış, müzik adamlarının malı olmuştur. Biz ressamlar müzik sanatından birçok kelimeyi ödünç almışız." (Eyüboğlu 2005:324).

Edebiyatta var olan ritimden söz edecek olursak hecelerdeki vurgu, uzunluk, kısalık, kalınlık, yükseklik gibi ses özelliklerinin, durakların düzenli biçimde yinelenmesinden doğan ses uygarlığıdır diyebiliriz.

RESİMDE RİTİM NEDİR?

Müziğin yarattığı resim- resmin hissettirdiği müzik. Her resmin bir ritmi, bir müziği olduğu gibi her müziğinde gözümüzün önünde oluşturduğu yeni bir sanat eseri, bir resim vardır. Müzikle resmin birleştiği o anı yakaladığınız zaman yeni sanat eserlerinin doğuşu kolaylaşır. Müziği dinledikçe aklınızdan geçenleri dökmek istersiniz. Bunun tamamını önünüzdeki kağıda aktarmak bazen imkansızdır. Ama aktardığınız kadarı bile o kadar etkileyici olur ki… Çünkü siz onu aklınızdaki müzikle harmanlamışsınızdır ve belki de o yarattığınız sanat eserini tek anlayabilecek kişi siz olursunuz. Sonra renklerde bu yarattığınız oyuna girer ve renklerinde bir ritmi olabileceğini öğrenirsiniz. Bu konu üzerinde düşünmeye başladıkça işler daha da büyümeye başlar. İncelemeye başladığınızda aslında her şeyin bir ritmi olduğunu görürsünüz. Duyguların da birer ritmi vardır. Hayattaki ritim… Aslında her şey ritim. Ritmi birbiriyle tutan insanlar birbirini çeker. Tutmayanları da biliyorsunuz zaten…

Resimde ritim, içimizdeki eşsiz fırtınanın ve kendi benliğimizle beslediğimiz hayat melodimizin dışa vurumudur, ressamın kalp atışlarının fırçanın ucundan düzleme yansımasıdır.

İnsan ile nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişki olan sanat; onun kendisi ve nesnel gerçeklik ile kurduğu ilişkilerin bütünselliğini kavramasına yardımcı bir etmendir.

Müzik; notaları kullanarak sesler bütününü oluşturan bir araçtan çok, hislerimizin aynasıdır. Gözle görülmeyeni görünür hale getirir, hislerimizle gerçeklik arasında bir köprü görevi üstlenir. Müziği tamamlayan sadece sanatçılar değildir. Aynı zamanda dinleyendir. Tıpkı resmin izleyende tamamlanması gibi. Üzüntülerimiz, mutluluklarımız... Hepsi; bir şarkının, bir resmin, bir tiyatronun, bir şiirin ritmini bulmasına, tamamlanmasına yardımcı olur. Hissettiklerimiz birer notaya, kelimelere, fırçanın ucundan çıkan ve ne yaptığını bilen izlere, lekelere, renklere dönüşür. İnsanların acılarına rağmen gülümsemeleri gibi…

"Psikofizyoloji zihinsel ve ruhsal süreçler ile fiziksel (psikolojik) süreçler arasındaki ilişkiyi ele alan bir psikoloji dalıdır; zihin ve vücut arasındaki etkileşim üzerine bilimsel bir çalışmadır."(https://www.alternatifterapi.com/icerik/psikofizyoloji-nedir)

Bu alandaki ritim tanımı ise şöyledir: "Bir sanat yapıtıyla aramızda psikofizyolojik anlaşma yaratmak için yinelenen devinimler düzenidir. Ritim; renk, açık koyu, ögelerin

birbiriyle ilişkileri, dolu boş kısımlar ve bunların çevre ilişkileri, hakim ve kontrast elemanlar, gölge, yarı gölge, açık durumlar, devinimlerin yükselme alçalma hızlarının üzerimizdeki etkileridir."(https://www.ebilge.com/88658/Resimde_ritim_nedir.html)

"Sanatın temelini oluşturan çizgi, yazının da temelidir. Yazarlar kağıdı çizerek, duygularını harf dediğimiz şekillerle aktarırken sanatçılarda çizgi aracılığıyla duygu ve düşüncelerini, hayallerini gözlemlerini şekiller ve formlarla oluştururlar. Aristo,"Çizgi; boş ile dolu arasındaki sınırdır" der. Bu tanım, çizgi için söylenebilecek en kısa ve en anlamlı tanımdır. Görsel sanat çalışmalarının temelini oluşturan anlatım aracı olarak çizgi; hareketi, yönü, ölçüsü, tipi, kullanım yeri ile de bağıntılı olarak esere güç ve anlam kazandırır." demiştir Dr. Mehmet Özkartal. Bu şekilde çizgi ritmi oluşturur ve dans etmeye başlar.

"Çizgi pek çok noktanın bir düzey üzerinde birleşmesinden oluşur. Sanatçı Paul Klee'ye göre "çizgi", yürüyüşe çıkmış bir noktadır. Çizgi hareketten doğar ve bir hareketi ifade eder. Çizginin hareketi ve bir dinamizmi vardır. Çizgi dinamik olduğundan her zaman için bir ritme sahiptir. Plastik sanatlarda ritim; birbirinden kopamayan tasarım ögeleri, ilkeleri ve estetik değer yargıları topluluğudur. Bir yaşamın var olma düşüncesi ritimsiz mümkün değildir. Evren ritmik bir akış içerisinde, dünya ritmik bir düzen içerisinde, yaşam ritmik bir ahenk içerisinde devam ettiğine göre, ritimsiz bir olgunun evrende olmadığı düşüncesi hepimizce kabullenilebilen bir gerçektir. Sonuç olarak ritimselliğin özüne dair şöyle söylenebilir. Evren var olan her şeyiyle ritimdir."(http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sanatvetasarim/article/view/5000137074/5000126045)

TASARIM İLKESİ OLARAK RİTİM

Tasarım süreci, görsel elemanlar dediğimiz nokta, çizgi, ışık, biçim, form gibi elemanlar ve bunlar arasındaki zıtlıklar ve de bu zıtlıklardan doğan ilişkileri içerir.Ritim ise bu elemanların ürettiği ve tekrarla oluşan en belirgin görsel ögedir. Ritim tekrar içeren vuruşların oluşturduğu akış veya hareket duygusudur. Görsel anlatımda ritim düzenli ve düzensiz şeklinde ikiye ayrılabilir.

Düzenli ritim; tekrarlanan formun özelliklerine bağlı olarak görsel algılayıcıda tekrar duygusu, monotonluk ve durağanlık gibi negatif etkisinin yanı sıra Selçuklu motiflerinde olduğu gibi kuvvet ve sonsuzluk etkisini ortaya çıkartabilir. Öte yandan sürekli düzenli tekrarlanan ögeler (düzenli ritim) ister müzikte olsun, ister resimde bir süre sonra duyulmaz ve görülmez olur. Göz alışır ve yok sayar.

Resim 1.Siirt Ulu Camiinin ahşap minberinin yan kanadı, Ankara Etnografya Müzesi.

(Öney, Erginsoy 1992:20)

Düzensiz ritim ise hiçbir şeye ihtiyaç duymaz. Farklı olduğu için görsel algılayıcıyı etkilemekte daha başarılıdır. Görsel algılayıcı düzensiz ritmi algılamaya çalıştıkça bu ritim türü algılayıcı üzerinde haz duygusu uyandırır. Algılayıcıyı tesiri altına almayı başarır. Çünkü insan aklı sürekli bir düzenliliğin peşindedir. Dolayısıyla düzensiz bir yapı çözülmesi gereken bir durummuşçasına cazibesini her zaman korur ve hareket algısı yaratır. Fakat düzensiz ritim ile oluşturulmuş bir yapının yüzeyde tekrarlanması da peşi sıra düzenli yapıyı oluşturur.

Fakat şunu da söylememiz gerekir. Estetik yapılar bu iki ritimsel ele alışların ilişkisinde kurulur. Örneğin müzikte düzenli bir ritmin eşliğinde oluşturulmuş haz duygusu uyandıran düzensiz notalar gibi. Düzen ve düzensizlik birbirinden ayrı düşünülemez, her düzenin arkasında duran bir düzensizlik vardır. Tıpkı domino taşları gibi. İkisinden biri olmadığında etki yok olur. Düzen ve düzensizlik her zaman birbirini destekler ve güçlendirir.

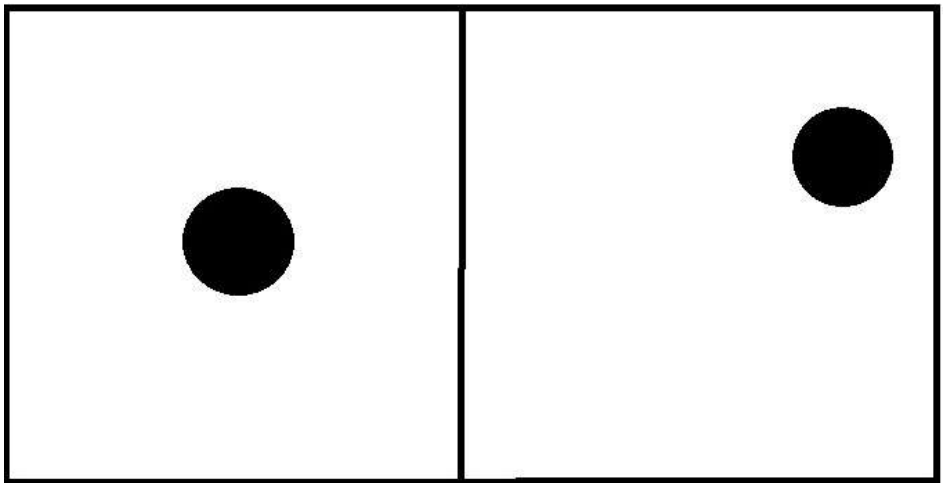
Veysel Özdemir'in Tasarım İlkeleri: Ritim adlı paylaşımında tekrar biçimleri ve tekrar ilkeleri şu şekilde ele alınır:

"Ritim, gözün bir objeden diğerine rahatlıkla kayabilmesidir. Birbirinden kopuk yerleştirilmiş tasarım elemanları arasında bağlantı zor kurulur. Algılama istenen şekilde olmaz. Ritim, tekrarlama temeli üzerine bir tasarım prensibidir. Tekrar, görsel bütünlüğün sağlanması için, hemen tüm sanat çalışmalarında çeşitli davranış biçimleri ile başvurulan bir uygulamadır. Tekrarlamaya başladıkça sanat çalışmasının üzerindeki etkiyi büyütürüz, çalışma daha anlaşılır hale gelir ve daha çok dikkat çeker. Ritim, elemanların aynı veya çok az farklar olduğu açık bir tekrarı gerektirir. Bu farklar renk, doku, şekil vb. olabilir. Ritim tekrar eden hareketin ifadesidir, görsel öğelerin uyumlu ve düzenli tekrarlar halinde kullanılmasıdır. Herhangi bir hareket için biçimlerin dizilişinde düzenli veya düzensiz aralıklar kullanılarak ritim sağlanabilir. Renklerin farklı formlarda kullanımıyla da ritim yakalanabilir. Sıra duygusu yaratan aşamalı ve yankılanan formlar ritim oluşturur." (https://www.slideshare.net/ozdemirveysel/tasarm-lkeleri-ritim-design-principles)

DÜZENLİ VE DÜZENSİZ RİTİM

Ressamın tuvali bir oyun alanıdır, bir mikrokosmosdur. Eserleri ise hayat denen şeyden alamadığı estetik değerlerin dışavurumudur. Ressamın eserlerini oluşturduğu beyaz düzlem, aslında boş değildir. Çok dolu olduğu için boş olarak algılarız. Ressam, dolu olan yüzeyde boşluğu yaratandır.

Resim 2.

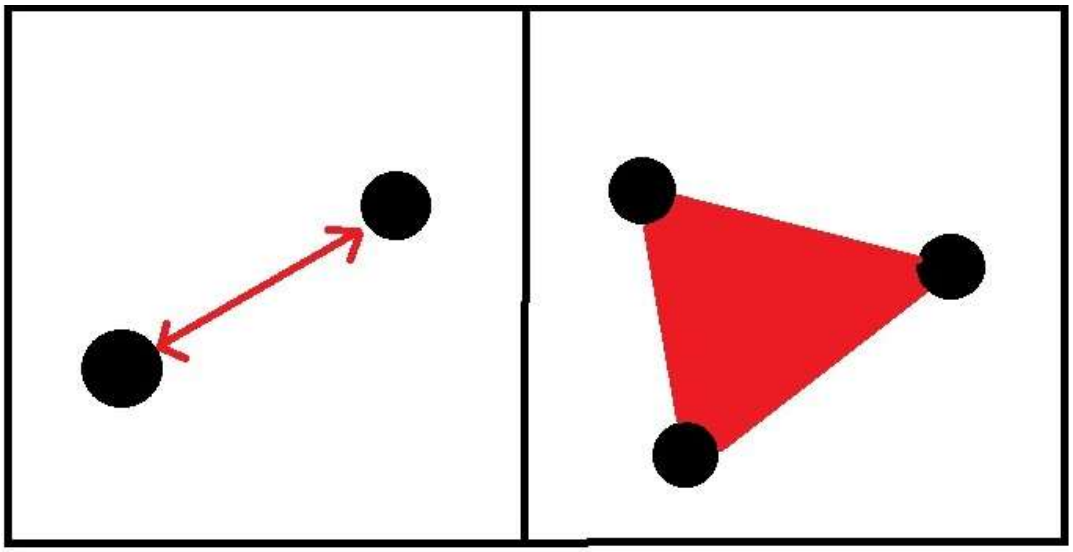
Tekrar ilkesi, aynı görsel elemanların yüzey üzerinde birden fazla yer alması ile oluşur.Ve ritim etkisi yaratır. Bir görsel elemanın yüzeyde bir defa yer alması izleyende,

-Biçim ve üzerine geldiği yüzeyin büyüklüklerine bağlı olarak oran-orantı

-Biçimin yüzey üzerindeki yerine bağlı olarak denge ya da hareket (Resim 2.)

sorunları oluşturur. Burada sorundan kastedilen görsel cazibedir. Kısacası bir görsel oluşumda yüzeye yapılan ilk hamle ile yukarıdaki etkiler izleyicide oluşmaya başlar.

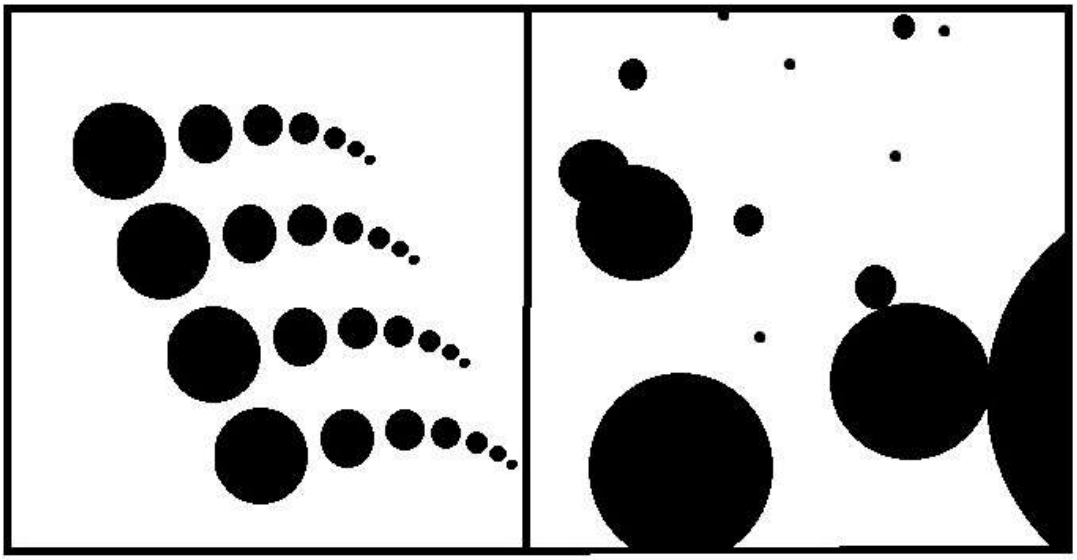

Resim 3.Yön ve biçim etkisi.

Biçimin yüzeyde ikinci tekrarı ise, izleyen göz biçimlerin arasını doldurma çabasında olacağından, yön algısını oluşturur. İkinci tekrar ritimsel oluşumun ilk ipucudur ve üçüncü tekrarın ve ritimsel melodinin oluşacağının habercisidir.(Resim 3.)

Biçimin yüzeyde üçüncü tekrarı ise başlangıç yüzeyi (tuval, kağıt vs. ölçüsü içinde) üzerinde, görsel algılayıcının birleştirme çabası sayesinde, yeni bir biçim algısı oluşturur. Aynı zamanda biçimler arası mesafe ve tekrarlar sebebiyle melodik ritim oluşmuştur. (Resim 3.)

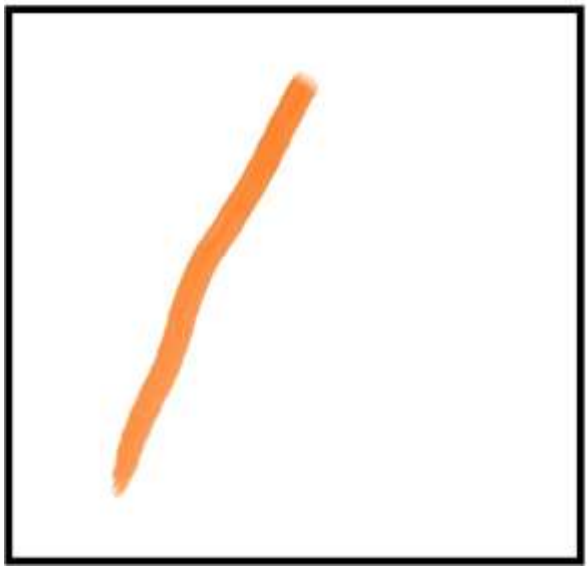

Resim 4.Değişken düzenli ve düzensiz ritim örneği.

Düzenli ve düzensiz ritmi görsel açıdan tanımlayacak olursak, düzenli ritimde birim büyüklükleri ve aralıkları sabittir. Düzensiz ritimde ise bunlar değişken ve tahmin edilemez niteliktedir. Ele alışa bağlı olarak birim büyüklükleri ve aralıkları bir kurgu dahilinde değiştirilebilir. Burada da değişken düzenli yapıları elde ederiz.

Ritim, görsel elemanların müziksel birlikteliği ve uyumudur. Öyleyse beyaz bir tuvale atılmış diyagonal tek bir çizgi ritim belirtir mi?

Resim 5.

Hem evet, hem hayır. Hayır çünkü, çizgi tekrar etmemektedir. Evet, çünkü her şey atomlardan meydana gelir. Tesla'ya göre evren kocaman bir titreşimdi ve hepimiz bu titreşimin küçük birer yansımasıydık. Ya da başka bir deyişle evren bir gitar, bizler de onun telleriyiz ve diğer tüm tellerle birlikte her an titreşiyoruz. Her ne kadar yalın gözle göremesek de hem tuval hem de çizgi atomların tekrarından ve titreşiminden oluşmaktadır. Kaldı ki çizginin tanımlarından bir taneside bir yöne gitme eğilimindeki noktalardır. Dolayısıyla ritimdir.

Öyleyse var olan her şeyde ritimden söz etmek mümkündür. Bir başka deyişle evren var olan her şeyiyle ritimdir.

Ritimin ne olduğunu anlayabilmemiz için önce ilk insanı anlamamız lazım. Doğaya bırakılmış insanoğlunun o coğrafyada hissettiklerinin yüzlerinde yaratmış olduğu ifadesidir ritim. İlk insan, sürekli devinim halinde olan doğa üzerinde kendi düzenini oluşturdu. Düzenli ritim, insanoğlunun doğayı anlama çabasının sonucundan meydana geldi. Kendisinin de sürekli bir devinim halinde olduğunu, düzensizlikten meydana geldiğini bir yana bırakarak konforu için kendi eliyle kurduğu düzenin duvarları arasına sıkışmayı tercih etti. Sonsuz düzensizliği düzenle doldurmaya çabaladı. Bu nedenle düzenli ritmi insana, düzensiz ritmi doğaya atfetmemiz mümkün görünmekte.

Ritim böylece düzenli ve düzensiz olarak ikiye ayrılır. Düzenli ritim, genelde durağan, belirli aralıklara sahip, birbirinin peşi sıra gelen öğelerden oluşur. Düzenli ritmi oluşturan insandır. Düzensiz ritim ise doğada kendiliğinden bulunur dolayısıyla doğaldır. Düzensiz ritim özgündür ve özgün olduğu için sınırları olmayan sonsuz bir sanat eseridir. Bu sanat eseri durağan değildir. Formunu korumaz ve her zaman değişime açıktır. Deniz ve kayalar gibi... Deniz, içerisinde düzen barındırmayan hareketlere sahiptir. Her zaman değişkendir, ve burada kayalara göre sürekli devinimlere sahip olan ritim ögesi ise dalgalardır. Kayalar ise düzenli ritmi oluşturur, durağandır ve doğal olanın yanına insan eliyle yerleştirilmiştir. Deniz, kayalara göre daha fazla cazibeye sahiptir. Öyleyse düzensiz ritim her zaman ilgiyi üzerinde toplar. İnsan da zaman zaman durağandır. Dalgalara kürek çekmeye gücü kalmamışların kıyısını oluşturur kayalar.

RİTİM VE HAREKET ALGISI

Yüzeyde (resimde) görsel elemanların (biçim, renk, doku, çizgi vb. gibi) tekrarlanmasıyla ritim, dolayısıyla hareket algısı oluşur. Bu elemanların düzenli ya da düzensiz yan yana gelişleri görsel algılayıcının, oluşan bu merkezler arasında gezinmesine neden olur ve hareketi oluşturur. Optic Art'ın kurucusu olan Victor Vasarely'nin Gestalt adlı eserinde, yön ve renk özellikleri değişen biçimlerin tekrarlanması ile derinlik, hareket algısı ve döngü oluşmaktadır. (Resim 6.).

Resim 6. Victor Vasarely Gestalt, OP Art Silkscreen 1970
(http://www.vasarely.com/)

Resim 7.
(http://www.egunes.com/2016/03/fotografta-ritim-nedir.html)

Görsel uyarıcı olarak yol işaretleri ve güvenlik şeritleri gibi işlevsel görsel elemanlarda, uyarıcı renkler düzenli ritim ilkesi ile kullanılmaktadır. Bunlar tüm dünyada kabul gören semiyotik elemanlardır.

Resim 8.Ünsal BAHTİYAR.İİNS.3.2010

Resim 9. Detay

Resimdeki portakal görselini bir öge olarak ele alırsak, bu ögenin birimlere ayrılarak tekrarının resimde ritim oluşturduğu kolayca görülmektedir. Ritim burada ayrıca resmin izlenmesinde sürekliliği oluşturmaktadır. Bu öge ve ayrılan birimleri yön algısı belirtir. Figürü saran şeritler de bu yön algısının oluşumunda temel etmen olmalarının yanı sıra bütünde titreşim algısı yaratarak görsel algılayıcıyı çağırır.

Resim 10.Ünsal BAHTİYAR.İİNS.3.2010.

Resmimi yaparken kullandığım görsel elemanlar ve ilkeler, hikayeleri ya da kavramından bağımsız olarak şöyledir. Çizgiyi, ilk başta tuvalin kenar yönleri olmak üzere geometrik ve organik özellikleri ile ele alırım. Yukarıda da örneği bulunan güvenlik şeridi, geometrik etkide olsa da figürü kuşattığında organik etkide görünür ve ritimi yüzeye taşıyan esas eleman olarak görev kimliğini kazanır. Öte yandan kırmızı lekelerle yüzeyde oluşan grafik etkinin yumuşaması için, altta karşıtı olan organik etkideki oluşumlar bulunur. Tüm yapı ritmik ve aritmik yapılar arasındaki gitgelle kurulu. Düzlemi oluşturan diyagonal çizgi ise bu hareketliliğe yönle katılmakla beraber sınırını oluşturmakta.

Resim 11. Detay

Resim 12.Dali – Metamorphose de Narcisse (1937)

Dali'nin Metamorphose de Narcisse isimli çalışması biçimlerin tekrarı ilkesine doğru bir örnektir.

"Dalí'nin bir Yunan mitini yorumlaması. Narcissus, sadece kendini seven ve birçok sevginin kalbini kırmış büyük bir güzelliğin gençliğiydi. Tanrılar, bir havuzda kendi yansımasını görmesini sağlayarak onu cezalandırdı. Yansımasına aşık olan Narcissus, onu kucaklayamadığı için hayal kırıklığından öldü. Tanrılar onu nergis çiçeği olarak ölümsüzleştirdi. Havuzda diz çökmüş Narcissus'un yumurta ve çiçeği tutan eline dönüşümü halüsinasyon etkisi ile tasvir edildi. Narcissus'un dönüşümden önceki hali, olduğu gibi arka

planda görülmekte."(https://www.wannart.com/dunyaca-unlu-tablolar-ve-onlari-ozel-yapan-hikayeleri-4/)

Resim 13.Vincent Van Gogh, Vase with Twelve Sunflowers, (1888)

Vincent van Gogh'un bu eseri renklerin tekrarıyla oluşan ritime bir örnektir. "Ayçicekleri Van Gogh eserleri arasında en ünlülerden biri. Ayçiçekleri aslında 11 resmin oluşturduğu 2 serinin genel adı. Vazodaki ayçiçekleri serisi 3, 5, 12 ve 15 çiçekten oluşan seriyi kapsıyor. Gogh vazodaki çiçekleri Fransa'nın güneyindeki Arles'de yaptı. Vincent, üç sarı tonu ve başka hiçbir şey olmayan bir vazoda ay çiçekleriyle birlikte toplam beş büyük tuval yaptı. Bu şekilde, tek bir rengin çok çeşitli varyasyonları ile, herhangi bir ifade kaybı olmaksızın bir görüntü yaratmanın mümkün olduğunu gösterdi. "

(https://www.wannart.com/dunyaca-unlu-tablolar-ve-onlari-ozel-yapan-hikayeleri-3/)

Resim 14.Vincent van Gogh, The Starry Night, (1889)

Vincent van Gogh'un Yıldızlı Geceler tablosu kompozisyona hareket etkisi katan akıcı ritme doğru bir örnektir. Ayrıca renklerin tekrarı ve yönlerin tekrarı da kullanılmıştır.

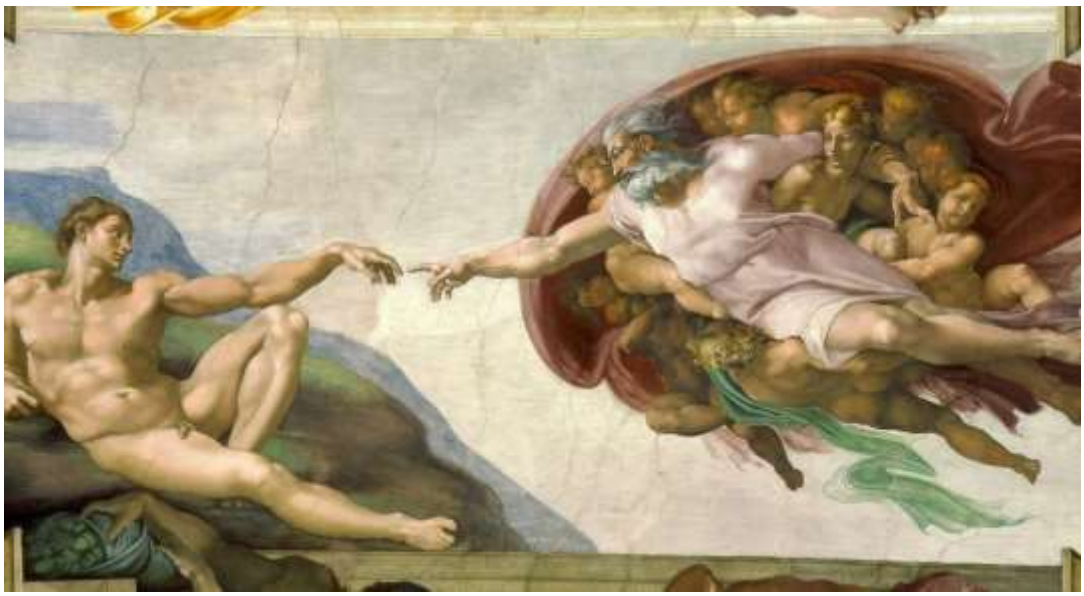
"Yıldızlı Gece", Vincent Van Gogh'un en iyi ve modern kültür tarihinin en tanınmış eserinden biri olan ünlü bir yapıt. Bu muhteşem eserin ardında yatan hikaye ise Gogh bu resmi akıl hastanesindeki odasından görülen Saint-Remy-de-Provence şehrini tam olarak göremediğinden asıl manzaraya sadık kalmayarak hayal gücüyle yaratmış olduğu unsurlar ekleyerek çizdi. Resimdeki köyün kendi memleketi mi yoksa bir Fransız kasabası mı olduğu bilinmiyor. Resimdeki parlak yıldız ise Gogh'un "sabah yıldızı" olmayı düşündüğü Venüs'tür. Bu daha sonra araştırmacılar tarafından doğrulandı çünkü 1889 baharında, Venüs Dünya'ya oldukça yakın ve görünürdü. Dünyaca üne kavuşmuş olan bu popüler eserin ressamın kendisi tarafından pek beğenilmediği ise kardeşi Theo'ya verdiği mektuplarda yer almakta."(https://www.wannart.com/dunyaca-unlu-tablolar-ve-onlari-ozel-yapan-hikayeleri/)

GÖRSEL ALGIDA RİTMİ OLUŞTURAN ARALIK ÖĞESİ

Aralık, "var" olmaktır, resmin nefes alışıdır, resmi canlı kılan ögedir. Aralık sayesinde kompozisyon devingen bir denge kazanır. Nesnelerin tekrarı ile ritim oluştuğu gibi aralık öğesi de ritim etkisi verir.

Aralık bazen tüm resimin merkezi haline gelir. Bu duruma en iyi örneklerden biriside Michelangelo'nun Âdem'in Yaratılışı betimlemesidir. Resim iki kütle arasındaki gerilim ile kurulmuştur. Solda yeryüzüne bırakılmış Adem figürü durağan, sağda ise tanrı ve meleklerden oluşan grup havada ve hareketlidir. Her ne kadar birbirlerine temas etmeseler de eller ve uzantısı olan kollar gerilmiş bir mancınık direği gibi yükü taşımaktadır. İki parmak hareketi arasındaki ***aralık*** ise tüm resmin hem geometrik hemde anlamsal merkezini oluşturmaktadır (Resim 16.). Her şeyin bütüne ait ve uyumlu görünmesi açısından da aralık öğesini kullanırız.

Resim 15.Michelangelo, Âdem'in Yaratılışı, Sistine Şapeli .1511 İtalya.

Resim 16. Detay

Kompozisyonumuzu değerli kılan aralıklardır. Çünkü doluluk hissinide bu aralıklar yaratır. Kompozisyondaki doluluk ve boşluk oranı birbirini dengelemelidir. Aralıklar önemlidir ve doğru yerde kullanılması daha da önemlidir. Çünkü o bütünlüğün içerisinde bize nefes aldırandır. Yüzeyde bulunan biçimler arasındaki mesafelerin bir daha tekrarlanmamışçasına zenginliği (zengin aralık farklılıkları) hareketli bir yüzey etkisine neden olur. Bu etki görsel algılayıcıya cazip gelir.

Doğada bulunan her şeyin bir zıddı vardır. Doluluğun karşıtı olan aralık ögesi olmasaydı hareket de, dolayısıyla denge de mümkün olamazdı.Bunlarla beraber kusursuz dengeyi öneren "Yin Yang, Uzakdoğu'da özellikle Çin'de karşılıklı zıtlığın denge içerisinde bulunduğu ve birbirinin içinde olduğunu anlatan kavramdır. Evren ve doğa arasındaki ilişkiyi gözlemleyip açıklamalar getiren bir kuramdır. Yin Yang'ın temelinde doğadaki her şeyin karşıtlık ilişkisi içerisinde olduğu ve bu karşıtlıkla beraber ilerlediği düşüncesi yatmaktadır. " Tıpkı boşluk ve doluluk kavramları gibi…

(http://www.milliyet.com.tr/Yin-Yang-nedir--Yin-Yang-hakkinda-bilgiler-molatik-30/)

KAYNAKLAR

Eyüboğlu,B.R.,(2005), Resme Başlaren. ISBN 975-458-626-8

Öney,G.,Erginsoy,Ü.,(1992), Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi Ve El Sanatları. ISBN 975-458-013-08

Sözen,M.,Tanyeli,U.,Sanat Kavram Ve Terimleri Sözlüğü.

Işıngör,M., Eti,E., Aslıer,M., (1986), Resim-1 Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Grafik Resim.

Ocvirk,O.G.,Stinson,R.E.,Wigg,P.R.,Bone,R.O.,Cayton,D.L.,(1968),Sanatın Temelleri Teori Ve Uygulama. ISBN 978-605-4146-12-3

Bahtiyar,Ü.,(2010),"İnsan İçinde Ne Saklar" projesi sergisinden

http://www.vasarely.com/

https://www.alternatifterapi.com/icerik/psikofizyoloji-nedir

https://www.ebilge.com/88658/Resimde_ritim_nedir.html

http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sanatvetasarim/article/view/5000137074/5000126045

https://www.slideshare.net/ozdemirveysel/tasarm-lkeleri-ritim-design-principles

http://www.egunes.com/2016/03/fotografta-ritim-nedir.html

https://www.wannart.com/dunyaca-unlu-tablolar-ve-onlari-ozel-yapan-hikayeleri-4/

https://www.wannart.com/dunyaca-unlu-tablolar-ve-onlari-ozel-yapan-hikayeleri-3/

https://www.wannart.com/dunyaca-unlu-tablolar-ve-onlari-ozel-yapan-hikayeleri/

http://www.milliyet.com.tr/Yin-Yang-nedir--Yin-Yang-hakkinda-bilgiler-molatik-30/